

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
Факультет «ДИЗАЙН»
Кафедра «Графічний дизайн»

Кабанець Серафима Анатоліївна

ДИЗАЙН АКЦИДЕНТНОГО ШРИФТУ ЗА МОТИВАМИ
РОБІТ АДОЛЬФА СТРАХОВА

Кваліфікаційна робота на здобуття СВО «Бакалавр»
зі спеціальності 022 Дизайн
ОПП «ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН»

Бакалаврська робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають
посилання на відповідне джерело.

_____ С.А. Кабанець

Керівник: Іваненко Іваненко Тетяна Олегівна

кандидат мистецтвознавства, доцент

Консультант: Більдер Наталя Трифонівна
доцент ХДАДМ

Харків-2026

ВСТУП	3
1 АНАЛІЗ ПРОЄКТНОЇ СИТУАЦІЇ ЩОДО АКЦИДЕНТНОГО ШРИФТУ	6
1.1 Опис проєктної ситуації	6
1.1.1 Проєктна ситуація і ринок дизайну продукту акцидентного шрифту Chornozem	6
1.1.2 Сегментування ринку продукту шрифту Chornozem	7
1.1.3 Опис конкурентної ситуації на ринку дизайну продукту у сегменті акцидентних шрифтів українських розробників, що спираються на історичні форми	7
1.2 Опис ринку споживачів акцидентного шрифту	8
1.2.1 Сегментування ринку споживачів шрифту	8
1.2.2 Опис потреб, яким задовольнятиме шрифт Chornozem	9
1.3 Збір та аналіз аналогічних дизайн-продуктів	9
1.3.1 Збір та опис аналогічних дизайн-продуктів	9
1.3.2 Аналіз аналогічних продуктів графічного дизайну	12
2. ОПИС І ОБГРУНТУВАННЯ ДИЗАЙН-ПРОПОЗИЦІЇ	15
2.1 Опис ідеї і формулювання концепції акцидентного шрифту Chornozem	15
2.2 Ескізування із обґрунтуванням і обговоренням	16
3. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ШРИФТУ CHORNOZEM	18
3.1 Конструктивно-пластичне та графічне рішення шрифту Chornozem	18
3.2 Технічне забезпечення шрифту Chornozem	19
3.3 Тестування та підготовка акцидентного шрифту Chornozem до використання	20
ВИСНОВКИ	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	25
ДОДАТОК А	32
ДОДАТОК Б	35
ДОДАТОК В	38
ДОДАТОК Г	40
ДОДАТОК Д	43

ВСТУП

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що тенденції українського дизайну демонструють тренд на «українізацію» в усіх сферах, в тому числі і в шрифтовому дизайні [4]. При розробці шрифтів українські дизайнери також шукають історичні форми, притаманні українській кирилиці, відновлюють шрифтові традиції різної давнини. Яскравим прикладом тому є щорічний челендж для дизайнерів та шрифторобів «Літеропад», де дизайнери збирають історичні зразки українських шрифтів на плакатах, книгах, афішах, аналізують та створюють літери на їх основі.

Відповідно до тенденції в шрифтовому дизайні, при виборі теми для кваліфікаційної роботи, було обрано одного з українських митців ХХ-ст, який напрямую пов'язаний з Харковом і академією. Адольф Страхов є видатним митцем України ХХ століття, що створював обкладинки багатьох українських видань, а також керівником секції скульптури у Харківській державній академії дизайну і мистецтв.

Отже, тема кваліфікаційної роботи відповідає сучасним українським тенденціям і потребам.

Візуальна культура сьогодення активно розвивається, а типографіка посідає в ній одну з провідних ролей. Шрифт є не лише засобом передавання текстової інформації, але й важливим елементом візуальної комунікації, що формує настрій та характер повідомлення, визначає стиль та впливає на сприйняття посилу загалом [5; 13].

Нині графічні дизайнери відчують гостру потребу у сучасних українських шрифтах, що містять кирилицю та не створені росіянами. До революції гідності більшість шрифтів, що використовувалися українськими дизайнерами були російськими, адже ніхто навіть не знав

про існування українських шрифтів. Зараз особливо важливо не спонсорувати країну ворога використанням їх шрифтів у дизайні. Отже є величезний попит на шрифти українського виробництва [6].

Отже обрана тема кваліфікаційної роботи «Дизайн шрифту за мотивами робіт Адольфа Страхова» є актуальною.

При роботі над дипломним проектом основним завданням є створити сучасний функціональний акцидентний шрифт, що спирається у своїх формах на роботи Адольфа Страхова, як представника графічного дизайну XX століття.

Об’єкт проектування у кваліфікаційній роботі – шрифт, як елемент системи візуальної комунікації.

Предмет проектування – акцидентний шрифт з підтримкою української кирилиці та латиниці, спираючись на роботи Адольфа Страхова.

Мета проекту – створення акцидентної шрифтової гарнітури «Чорнозем», що поєднує виразність української плакатної графіки 1930-х років із сучасними принципами шрифтового проектування. Проект спрямований на збагачення візуального середовища українського дизайну, підтримку процесів культурної самоідентифікації та розширення ринку шрифтів українського виробництва.

Вихідними даними для проектування шрифту є Закон України про інформацію [1], закон України Про місцеве самоврядування в Україні [2], бюджетний кодекс України [3], бриф (додаток А). Відповіді надані представником Харківської державної академії дизайну і мистецтв, Тетяною Іваненко (від 21.04.2026). У брифі зазначено бажану тематику шрифта, класифікацію, настрій та емоції який має передавати продукт, а також дані про цільову аудиторію продукту.

Відомості про апробацію. Основні положення та результати бакалаврської роботи було апробовано шляхом участі у:

1. 10-му Міжнародному конкурсі зі шрифту і каліграфії Pangram [7].
2. Відкритому мистецькому конкурсі графічних робіт «СЛОВО І ОБРАЗ» [8].

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи.

Розроблений дизайн-продукт (Акцидентний Шрифт за мотивами робіт Адольфа Страхова) включає в себе:

- 1 накреслення (Black);
- 2 системи писемності;
- знаки пунктуації, цифри, стилістичні сети, альтернативні форми літер, політипажі, лігатури;

Загальний обсяг роботи – 252 гліфи

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи складається зі вступу, теоретичної та практичної частин, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Загальний обсяг роботи становить 27 сторінок.

Кількість використаних джерел – 25.

РОЗДІЛ 1 АНАЛІЗ ПРОЄКТНОЇ СИТУАЦІЇ ЩОДО АКЦИДЕНТНОГО ШРИФТУ

1.1 Опис проєктної ситуації

1.1.1 Проєктна ситуація і ринок дизайну продукту акцидентного шрифту “Chornozem”

Сучасний стан візуальних комунікацій в Україні перебуває у фазі активної трансформації, де графічний дизайн виступає не лише як інструмент маркетингу, а як потужний засіб культурної самоідентифікації та деколонізації. Після початку повномасштабної війни дуже гострою стала потреба в чіткому розмежуванні українського та російського контенту, в тому числі й продуктів графічного дизайну. Довгий час український ринок типографіки був насичений шрифтами російського походження, що транслиували чужі наративи та канони. Сьогодні ж спостерігається так званий “шрифтовий ренесанс”, коли дизайнери та замовники прагнуть використовувати автентичні українські шрифти, підкреслюючи тим самим різницю між Україною та Росією, історичне коріння та унікальність української культури [6].

Аналіз ринку дизайну шрифту виявляє помітний дефіцит українських шрифтів в цілому та акцидентних шрифтів зокрема. Згідно з даними провідного українського сервісу Rentafont, на сьогодні каталог налічує близько 250 шрифтів з повною підтримкою української кирилиці, що є критично малим показником для задоволення потреб сучасного ринку [6].

Ринкова ситуація ускладнюється тим, що більшість кирилических шрифтів на міжнародних платформах створені без урахування специфіки української графеми, або ж є адаптаціями латинських шрифтів, виконаними російськими авторами. Використання таких продуктів стає неприпустимим у контексті розбудови національної ідентичності.

Водночас спостерігається стійка тенденція до звернення українських графіків до спадщини 1920-х та 1930-х років — періоду розквіту українського авангарду та конструктивізму. А також - потреба у популяризації старовинних українських форм та особливостей літер.

1.1.2 Сегментування ринку продукту шрифту Chornozem

На ринку дизайну шрифту варто виділити конкретні важливі для проєкту сегменти. В рамках проєкту було виділено такі сегменти:

1. Шрифти українських розробників.
2. Акцидентні шрифти.
3. Шрифти, що спираються на історичні форми.

1.1.3 Опис конкурентної ситуації на ринку дизайну продукту у сегменті акцидентних шрифтів українських розробників, що спираються на історичні форми

Конкурентна ситуація на ринку дизайну продукту (у даному випадку — цифрових шрифтів) в обраному сегменті характеризується активним зростанням та переходом від кількісного наповнення до якісної диференціації. Обраний сегмент охоплює шрифти українських розробників, що належать до категорії акцидентних гарнітур та безпосередньо спираються на історичні форми.

Аналіз конкурентного середовища дозволяє стверджувати, що основна боротьба за увагу споживача відбувається між продуктами, які експлуатують різні періоди української візуальної традиції. Слід зазначити, що конкуренція в цьому сегменті є переважно «ідейною», оскільки кожен новий шрифт пропонує унікальну візуальну інтерпретацію національної ідентичності [9].

У контексті дослідження під прямими аналогічними об'єктами графічного дизайну (аналогами) ми розуміємо шрифтові гарнітури, створені українськими дизайнерами, що мають спільну з проєктованим шрифтом історичну спрямованість. На сьогодні на ринку можна виділити кілька ключових груп конкурентних продуктів:

1. Продукти, засновані на графіці українського бароко та школі Г. Нарбута. Найяскравішим представником є шрифт «Kalyna» (автори О. Александрова, Л. Турецький). Це популярна акцидентна гарнітура, що базується на асиметричних зарубках, характерних для «нарбутівського» стилю [6].

2. Продукти, що реконструюють мілітарну та каліграфічну естетику. Тут домінує шрифт «Volja» (Марчела Можина), створений на основі літерування Ніла Хасевича.. Це вільний у розповсюдженні шрифт, який має надзвичайно високий рівень лояльності аудиторії через свій емоційний зв'язок із боротьбою за незалежність. Даний шрифт також є офіційним церемонійним шрифтом Збройних сил України [10].

3. Продукти конструктивістського напрямку. Одним з таких прикладів є шрифт «Ermilov» (Кирило Ткачов), натхненний роботами харківського художника-конструктивіста Василя Єрмілова. Це масивний геометричний гротеск, який став візитівкою сучасного українського брендингу (проєкт Ukraine Now) [6].

Оцінюючи конкурентну ситуацію, можна зробити висновок, що попри наявність сильних гравців у ніші «харківського конструктивізму», сегмент акцидентних шрифтів з високим контрастом штрихів залишається практично вільним, а шрифту за мотивами робіт Адольфа Страхова - нема. Більшість існуючих аналогів є або гротесками [6].

1.2 Опис ринку споживачів акцидентного шрифта

1.2.1 Сегментування ринку споживачів шрифта

При розгляді ринку споживачів були виділені такі суттєві сегменти ринку споживачів:

Етнічна приналежність - українці

Професія - графічні дизайнери, видавці

1.2.2 Опис потреб, яким задовольнятиме шрифт Chornozem

Продукт (шрифтова гарнітура «Чорнозем») розробляється для задоволення комплексу потреб цільових споживачів :

Функціональні потреби шрифту - наявність повного знакового складу кирилиці та латиниці, технічна досконалість (коректність півапрохів, кернінгу, хінтування для екранів), підтримка формату OpenType для використання лігатур та альтернейтів.

Культурні потреби - запит на українські форми, повернення до історичного коріння. Дизайнери прагнуть показати “український характер” та повернути собі вкрадену історичну спадщину.

Естетичні потреби - попит на контрастні, виразні шрифти, які будуть викликати відчуття стабільності, впевненості та культурної глибини.

1. 3 Збір та аналіз аналогічних дизайн-продуктів

1.3.1 Збір та опис аналогічних дизайн-продуктів

При роботі над дизайном шрифта “Chornozem” було виділено сформовано такі критерії підбору “аналогів”:

- 1) Шрифт українського автора;
- 2) Акцидентний шрифт;
- 3) Мають високий контраст;
- 4) Посилаються на історичні кириличні форми;
- 5) Натхнені історичними зразками.

В якості прямих “аналогів” було обрано такі шрифти:

- 1) Шрифт “Epoch UP”;
- 2) Шрифт “Holos”;
- 3) Шрифт “Kalyna”.

В якості непрямих “аналогів” було обрано такі шрифти:

- 1) Шрифт “Grained Font”;
- 2) Шрифт “Mighty Monte”.

Опис “аналогів”:

1. Epoch (рис.В.1). Шрифтова гарнітура, розроблена українською шрифтовою дизайнеркою Юлією Передерій у 2025 році. За класифікацією: декоративна (акцидентна) антиква з вираженими готичними та гліпталічними рисами (унціал, напівустав). Наявність накреслень: родина має 5 накреслень (1 варіативний шрифт зі змінною вагою, 3 статичні накреслення Light, Regular, Bold та 1 безкоштовне накреслення Demo). Призначення: акцидентний шрифт, створений переважно для плакатів, обкладинок, етикеток і пакування, де потрібно підкреслити українську культурну ідентичність та декоративну виразність. Пропорції та особливості графіки літер: пропорційний; має динамічні форми, натхненні книжковою графікою художника Івана Плєсканка та українськими шрифтовими традиціями ХХ століття. Шрифт вдало поєднує історичну стилістику з сучасною функціональністю. Характер Шрифту: живий, гострий, сміливий, самобутній, козацький, історичний, виразний, оригінальний [6].

2. Kalyna (рис.В.3) Шрифт, розроблений студією 2D Studio (шрифтові дизайнери Олександра Александрова та Лук'ян Турецький) у 2014 році. За класифікацією: декоративна (акцидентна) антиква, гліпталічний шрифт. Наявність накреслень: шрифт має 1 накреслення (Regular). Призначення: акцидентний шрифт, створений для логотипів, заголовків, буквиць, обкладинок, афіш, пам'ятників, титулів та дипломів. Пропорції та особливості графіки літер: пропорційний; малюнок шрифту

заснований на ескізах відомого українського художника-графіка початку ХХ ст. Георгія Нарбута. Відрізняється оригінальними стилістичними конструкціями, зокрема асиметричними зарубками, що є характерною рисою українського стилю. Містить лише заголовкові знаки, альтернативні гліфи та орнаментальні зображення. Характер Шрифту: гострий, сміливий, самобутній, гордий, традиційний, історичний, яскраво український, колоритний [6].

3. Holos (рис.В.2). Шрифт розроблений на основі та натхнений роботами видатного українського графіка Павла Ковжуна (1896–1939). За класифікацією: декоративна (акцидентна) антиква. Наявність накреслень: шрифт має лише 1 накреслення. Призначення: виразний акцидентний шрифт, створений для застосування у великому кеглі — для плакатів, заголовків, книжкових обкладинок, музичних релізів, айдентики та проєктів, де потрібен сильний культурний та історичний акцент. Пропорції та особливості графіки літер: майже квадратний за пропорціями; шрифт має високий контраст між основними та сполучними штрихами. Ключовою особливістю є гострі, виразні клиноподібні та трикутні зарубки, а також загальна динамічна, дещо «зламана» пластика, що відсилає до стилістики українського модерну, експресіонізму та артдеко 1920-х років.. Шрифт підтримує кирилицю та латиницю. Характер Шрифту: гострий, експресивний, динамічний, гучний, самобутній, з яскраво вираженим українським історичним колоритом [6].

4. Grained Font. Шрифт , розроблений дизайнерською студією Eternity.STD у травні 2024 року. За класифікацією: декоративна (акцидентна) антиква (Display Serif). Наявність накреслень: шрифт має 1 базове накреслення (Regular). Призначення: акцидентний шрифт, створений для вишуканих логотипів, привертаючих увагу плакатів, глянцевого журналістики, веб-інтерфейсів, а також для сфер моди, косметики, розкоші та весільної поліграфії. Пропорції та особливості графіки літер:

пропорційний; поєднує позачасову елегантність із сучасною чуттєвістю. Ключовою особливістю є наявність виразних альтернативних гліфів та безшовних лігатур, завдяки яким літери гармонійно перетікають одна в одну. Має високий контраст штрихів та витончені, плавні засічки, що зберігають читабельність та візуальний шарм. Характер Шрифту: елегантний, витончений, розкішний, гламурний, жіночний, стильний, класичний і водночас сучасний [11].

5. Mighty Monte. Шрифт, розроблений студією Saemoon Creative у лютому 2026 року. За класифікацією: декоративний акцидентний шрифт. Наявність накреслень: 1 накреслення (Regular). Призначення: акцидентний шрифт, створений для використання у великому кеглі — для яскравих заголовків, логотипів, плакатів, пакування продуктів, титрів та брендингу, де потрібен розважальний та невимушений настрій. Пропорції та особливості графіки літер: пропорційний; дуже масивний шрифт із товстими, важкими основними штрихами та грайливою пластикою знаків. Містить багатий набір альтернативних символів та 27 лігатур, що дозволяють створювати динамічні типографічні композиції. Характер Шрифту: грайливий, веселий, масивний, химерний, ретро, вінтажний, виразний, невимушений [11]

1.3.2 Аналіз аналогічних продуктів графічного дизайну

Для розробки дизайну шрифтів було сформовано критерії для аналізу аналогів:

- 1) Відповідність історичним формам;
- 2) Сприйняття шрифту у великому кеглі;
- 3) Сприйняття шрифту у маленькому кеглі;
- 4) Якість технічного забезпечення шрифту;
- 4) Підтримка мов та знакового складу;

- 5) Розширений функціонал (альтернейти, сети, декоративні гліфи);
- 6) Якість форми літери (відсутність видимих зламів на формах літер, відсутність накладання при перетворенні шрифту в криві, пастки для фарби);
- 7) Системність шрифту.

Таблиця 1.1

- Зведена таблиця результатів аналізу прямих «аналогів» шрифтів

№	Критерії аналізу «аналогів»							
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Epoch YP	6	4,6	3,4	4,6	2,6	4,2	5	5
Holos	5	5,2	3,6	4,8	3,4	3,4	5,2	4,8
Kalyna	5,6	5,6	4,8	6,2	5,4	5,4	6,2	6,2
Grained Font		7	5,6	5,6	3,6	3,4	6,4	4,8
Mighty Monte		6,2	3,8	6	4,4	4,6	5,6	5

Аналіз даних, зведених у таблицю дав змогу виявити проблеми в підтримці мов та знакового складу а також у низькій читабельності в маленькому кеглі. Дані критерії мають низькі показники в усіх наданих «аналогах», отже при розробці продукту треба звернути увагу саме на ці критерії.

Проте «сприйняття шрифту у маленькому кеглі» можна покращити лише на невелику кількість умовних балів за шкалою Лайкерта. Адже низька читабельність в маленькому кеглі – одна з ознак акцидентного шрифту.

Висновки до першого розділу

Було проведено детальний аналіз проєктної ситуації та ринку дизайну акцидентних шрифтів, що дозволило чітко визначити передумови та актуальність створення нашого продукту. На основі дослідження сучасного стану візуальних комунікацій в Україні було з'ясовано, що сфера графічного дизайну зараз переживає період активної українізації та деколонізації. Через повномасштабну війну виникла дуже гостра потреба повністю розділити український та російський медіапростір, зокрема відмовитися від використання шрифтів російського походження. Це спричинило справжній «шрифтовий ренесанс», коли замовники та дизайнери почали шукати автентичні українські шрифти, які б відображали нашу національну ідентичність та історичну спадщину.

Проте аналіз ринку типографіки виявив серйозну проблему — значний дефіцит якісних українських шрифтів

Попри наявність відомих та сильних шрифтових рішень, які звертаються до теми «харківського конструктивізму», сегмент саме висококонтрастних акцидентних шрифтів залишається майже незаповненим. Ба більше, на ринку взагалі немає цифрових шрифтів за мотивами робіт видатного українського митця Адольфа Страхова. Це відкриває чудову перспективу для успішного впровадження нашої акцидентної гарнітури «Chornozem», яка зможе гармонійно поєднати плакатну естетику 1930-х років та сучасні вимоги до шрифтового дизайну.

РОЗДІЛ 2 ОПИС І ОБГРУНТУВАННЯ ДИЗАЙН-ПРОПОЗИЦІЇ

2.1 Опис ідеї і формулювання концепції акцидентного шрифту

Chornozem

Ідея проєкту виникла з потреби розв'язати конкретну проблему: дефіцит автентичних українських акцидентних шрифтів. Згідно з брифом (Додаток А), замовник потребує густий у наборі, впевнений, контрастний та професійний шрифт, який би транслиував історію харківської школи дизайну.

В основі ідеї лежить метафора чорнозему — родючого шару землі, що є фундаментом життя та символом української сили. Назва «Chornozem» визначає і візуальний характер продукту: це має бути масивний, “темний” шрифт з високим контрастом штрихів. Ідея полягає в тому, щоб створити шрифт, який виглядає важким і стабільним, як сама земля, але має витончені деталі, що символізують проростання культури.

Зважаючи на чітко надані у брифі вимоги, було сформульовано 3 альтернативні концепції, які по різному розставляють акценти в інтерпретації робіт Адольфа Страхова.

Концепція 1. «Конструктивістське полум'я» (Альтернативна)

Дана концепція заснована на радикальному конструктивізмі та суворій геометрії ранніх робіт майстра (наприклад, серія «Азбука революції», 1921) .

Візуальне рішення: шрифт майже квадратних пропорцій з акцентом на широких основних штрихах. Характерною рисою є полум'яподібні декоративні елементи у допоміжних штрихах та чіткі, акцентовані діагональні лінії.

Засоби виразності: закрита апертура, статичність композиції знака, широкі літери.

Емоційний ефект: агресивна впевненість, енергія трансформації, монументальність .

Концепція 2. «Chornozem» (Обрана)

Концепція базується на синтезі пластичних знахідок А. Страхова з поєднанням елементів, що символізують відродження та зв'язок із землею.

Візуальне рішення: шрифт створює візуальну метафору родючого ґрунту (чорнозему), з якого проростають паростки пшениці. На відміну від радикального конструктивізму, тут з'являються вертикальні трикутні засічки, що надають літерам додаткової стійкості.

Засоби виразності: надзвичайно висока насиченість («густота» набору), високий контраст штрихів, використання декоративних альтернейтів (наприклад, літери з «краплями»-зернами).

Емоційний ефект: незламність, глибина, стабільність. Це шрифт «небагатослівної людини», де кожне слово має вагу.

2.2. Ескізування із обґрунтуванням і обговоренням

Аналізуючи роботи Адольфа Страхова (Рис. Г.1 – В.4), було виділено спільні риси, що використовуються у більшості шрифтів:

- вертикальні осі гліфів;
- трикутна форма літер «д» та «л», що схожа з формою літери «А»;
- полум'яподібні елементи;
- гострі краї в літерок «N», «И»;
- “плече” в літери К та в літери Ж;
- ромбовидні або трикутні перетинки в літерах;
- староукраїнська “Н”;
- Вертикальні декоративні трикутні засічки.

Поєднавши всі ці спільні характеристики, було розроблено ескізи маленьких та великих латиничних літер (Рис Г.5).

Так як в роботах Адольфа Страхова є різні пропорції літер, було обрано ті, що найбільше підходять ідеї міцного та стійкого шрифту - майже квадратні пропорції основних літер. Також в роботах митця були різні апертури знаків - як закриті, так і розкриті і навіть середні. Для проєктування було обрано закриті апертури знаків, що могло б також підкреслити впевненість шрифту.

До форм, що спираються на загальні риси робіт Адольфа Страхова було додано старі форми літерок У, ж, к, н.

Висновки до другого розділу

Сформульовано ідею проєкту, яка базується на візуальній метафорі українського чорнозему як символу родючості, стійкості, сили та історичної глибини. З-поміж альтернативних концепцій було обрано концепцію «Chornozem», яка, на відміну від геометрично-радикальної концепції «Конструктивістське полум'я», вдало поєднує монументальну плакатну пластику А. Страхова із м'якшими деталями, що символізують проростання культури (наприклад, декоративними елементами-зернами).

У ході ескізування та аналізу графіки Адольфа Страхова було виділено та інтегровано у проєктований шрифт характерні стилістичні риси: вертикальні осі гліфів, трикутні форми літер «д» та «л», що перегукуються з літерою «А», полум'яподібні деталі, гострі кути у літерах «N» та «И», характерні «плечі» в літерах «К» та «Ж», а також вертикальні декоративні трикутні засічки.

Для підсилення відчуття міцності та стійкості шрифту обрано майже квадратні пропорції літер та закриті апертури знаків. Додатково у

шрифтову гарнітуру було впроваджено старовинні форми українських літер «У», «ж», «к», «з». У підсумку це дозволило розробити унікальний, густий у наборі та виразний акцидентний шрифт із вираженим національним характером та високим рівнем історичної достовірності.

РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ШРИФТУ CHORNOZEM

3.1 Конструктивно-пластичне та графічне рішення шрифту Chornozem

Як зазначалося раніше, ідея шрифту полягає у тому, аби передати тематику міцного, стійкого українського ґрунту – чорнозему, поєднуючи його з ніжними елементами, що символізують проростання пагінців з землі. Характер шрифту повинен лишатися стійки, міцним, незламним.

Для досягнення даної ідеї було обрано розробляти акцидентний шрифт з високим контрастом основних та допоміжних штрихів. Тип шрифту – гротеск з декоративними засічками.

Обов'язковою умовою при розробці шрифту було спиратися на історично достовірні форми та шрифтові рішення в роботах Адольфа Страхова. Основою для розробки шрифту було обрано обкладинку книги «Камінна душа» (рис.Г.1), як синтез графічних рішень у роботах Адольфа Страхова. В літерах зберігаються усі характерні особливості стилю митця. Проте при розробці увага зверталася на усі роботи, що дозволяло не концентруватись лише на одній обкладинці, а створити щось унікальне та нове, хоча й натхнене роботами митця.

Кириличні літери к, ж, ф мають верхні виноси, що схиляє нас до історичних форм літер.

Шрифт має одне накреслення – Black, що найбільше підходить товщині основного штриха.

Шрифт має стилістичні сети для особливих літер. А саме:

1. Сет для прямих форм літер та ромбовидних крапок.
2. Сет для плавних літер, що має більш м'які переходи та засічки для деяких літер.
3. Сет більш звичних кириличних форм (для к та ж).
4. Декоративний сет (для к, ж, ю, ц, щ).

5. Варіації для літер Ц та Щ (3 різною формою хвостика).

6. А також альтернативні форми літер Д та г (для особливих ситуацій).

За рахунок цього шрифт має більшу варіабельність у використанні для різних видів плакатів та заголовків. Є як більш читабельні версії так і більш декоративні. Як більш прямі, так і більш ніжні та м'які. Альтернейти та сети не змінюють загальний характер шрифту, проте надають йому додаткових властивостей і «відтінків».

Шрифт має базові лігатури, такі як «ff», «ffi», «fi», «fj», «fj», «ii».

Шрифт має закриту апертуру знаків, рівні осі круглих знаків, шрифт пропорційний, завдяки чому складає враження більш впевненого та стійкого. Завдяки тоненьким допоміжним штрихам та декоративним трикутним засічкам та краплям – складається враження що з міцного ґрунту проростає колосок пшениці.

Для підтримки тематики шрифту було розроблено декоративні знаки – герб України, колос пшениці, квіточки, декоративні елементи. Це додає особливостей шрифту і може слугувати готовим легким дизайнерським рішенням для оформлення.

В подальшому планується розширення знакового складу завдяки діакритичним знакам для забезпечення розширеної латиниці. А також додавання болгарської мови. Можливе впровадження другого накреслення – курсиву.

3.2 Технічне забезпечення шрифту Chornozem

Для коректного друку літер було створено «пастки для фарби». Літери не мають гострих кутів та вигинів, в які могла б затекти та застрягти фарба, що забезпечує хороший друк літер на принтерах будь-

якої якості. Також літери не виглядають занадто «темними» на екрані при наборі тексту в місцях з'єднань штрихів.

Для забезпечення функціонування шрифту в програмах для набору тексту та дизайну, було розставлено півaproші для літер в залежності від форми літери. За основу виступали літери «Н» та «О» великі та маленькі відповідно. Відштовхуючись від них були проставлені півaproші для інших гліфів. Після перевірки півaproшів було створено кернінгові класи для груп літер. Округлих, трикутних а також літер унікальної форми. При правильній розстановці півaproшів кернінг для прямих літер (таких як «Н» не виконується). Кернінгові класи також були надані лігатурам і альтернативним формам літер та стилістичним сетам.

Розстановка кернінгових класів допомогла значно скоротити витрати часу на кернінг літер, адже кернінг проставлявся для цілої групи літер, а не для кожної окремо.

3.3 Тестування та підготовка акцидентного шрифту Chornozem до використання

Перед остаточним затвердженням шрифтової гарнітури та її впровадженням у практичне використання необхідно провести всебічне тестування художньо-естетичних, пластичних та технічних параметрів розробленого цифрового продукту. Для акцидентного шрифту «Chornozem», який відрізняється високим контрастом, закритою апертурою знаків та наявністю складних декоративних елементів, таке тестування дає змогу оцінити стійкість графічної форми під час її відтворення на різних носіях. Процес перевірки якості шрифту охоплював два взаємопов'язані етапи: експериментальну оцінку читабельності у друкованому форматі за участю фокус-групи та практичну апробацію в межах професійного художньо-виставкового простору.

З метою первинного аналізу оптичних характеристик гарнітури було залучено фокус-групу, до складу якої увійшли фахівці з графічного дизайну та. Оскільки «Chornozem» є виразним дисплейним шрифтом у насиченому накресленні Black, його оцінювання проводилося на екранах та паперових роздруках великих кеглів, де мінімальний розмір літер становив 20 пунктів. Використання меншого кегля для висококонтрастних акцидентних шрифтів є недоцільним через загрозу оптичного злиття дрібних внутрішньолітерних просвітів та витончених з'єднувальних штрихів. Експериментальний друк тестових блоків на папері підтвердив високу якість технічної реалізації гліфів. Розроблені пастки для фарби на внутрішніх кутах з'єднань штрихів запобігли розтіканню фарби під час друку, зберігши чіткість і виразність складних графічних деталей шрифту.

Найбільш репрезентативним методом практичної апробації акцидентного шрифту є його безпосередня інтеграція в макет плаката, де текстова складова виступає домінантним візуальним та сенсовим елементом. Для комплексної перевірки готовності шрифту «Chornozem» до реального використання було розроблено виставковий плакат, текстова композиція якого повністю базувалася на проєктованій гарнітурі. Плакат було надіслано для участі у відкритому мистецькому конкурсі графічних робіт «СЛОВО І ОБРАЗ». Захід мав всеукраїнський статус і був присвячений 170-річчю від дня народження видатного українського письменника Івана Яковича Франка.

За рішенням експертів плакат, виконаний шрифтом «Chornozem», отримав престижну відзнаку від журі конкурсу. Цей успіх довів високу художню цінність розробленої гарнітури та став вагомим практичним доказом того, що шрифт є повністю адаптованим та придатним для використання в сучасних плакатних формах, акцидентному наборі, книжковому дизайні й брендингу [8].

Висновки до третього розділу

Підсумовуючи результати практичної реалізації, технічного забезпечення та апробації акцидентного шрифту «Chornozem», можна стверджувати, що в межах кваліфікаційної роботи було повністю реалізовано його оригінальну художньо-пластичну концепцію та створено виразну висококонтрастну гарнітуру в насиченому накресленні Black. Графічна основа розробленого цифрового продукту базується на творчому переосмисленні спадщини видатного українського графіка Адольфа Страхова із використанням майже квадратних пропорцій літер, закритих апертур, характерних вертикальних трикутних засічок, а також додаткових стилістичних сетів і декоративних лігатур, що суттєво розширюють варіативність його використання. На етапі технічного забезпечення шрифтового файлу у форматі OTF було систематизовано півапроші, налаштовано кернінгові класи та інтегровано компенсаційні пастки для фарби (ink traps) у вузлах літер, що дозволило запобігти розтіканню чорнила під час відтворення та забезпечити чіткість складних елементів як у друці, так і на екранах електронних носіїв. Всебічне тестування читабельності гарнітури за участю фокус-групи підтвердило її високу оптичну стійкість та чудове візуальне сприйняття у великих кеглях, де мінімальний розмір шрифту становив 20 пунктів.

Фінальним підтвердженням високої художньої цінності та практичної придатності шрифту «Chornozem» для сучасного дизайну стала участь створеного на його основі виставкового плаката у Всеукраїнському відкритому мистецькому конкурсі графічних робіт «СЛОВО І ОБРАЗ» (2026 р.), де проєкт отримав відзнаку від авторитетного професійного журі.

ВИСНОВКИ

Під час виконання кваліфікаційної роботи було розглянуто сучасний стан ринку графічного дизайну та візуальних комунікацій в Україні, який наразі перебуває на етапі активної трансформації, деколонізації медіапростору та відмови від використання шрифтового продукту російського походження.

У результаті аналізу ринку типографіки виявлено гострий дефіцит автентичних українських акцидентних гарнітур із повною підтримкою кирилиці, а також зафіксовано повну відсутність цифрових шрифтів, створених безпосередньо за мотивами творчості видатного харківського митця-графіка Адольфа Страхова.

У процесі дослідження визначено та концептуально обґрунтовано ідею створення акцидентної шрифтової гарнітури «Chornozem», в основу якої покладено глибоку метафору родючого українського ґрунту як символу незламності, монументальної сили та культурного відродження. На основі порівняння альтернативних концепцій обрано оптимальний вектор проєктування, що вдало поєднує плакатну естетику 1930-х років із сучасними вимогами до дисплейних шрифтів.

При детальному вивченні графічної спадщини Адольфа Страхова виявлено та систематизовано його провідні стилістичні прийоми, які було успішно інтегровано у структуру літер проєктуємого шрифту: закриті аперттури, котрі підкреслюють впевненість, вертикальні осі гліфів, трикутні форми літер «д» та «л» (що перегукуються з літерою «А»), полум'яподібні елементи, гострі кути в літерах «N» та «И», характерні «плечі» в літерах «K» та «Ж», а також вертикальні декоративні трикутні засічки. Водночас визначено геометрично-пропорційні параметри знаків, де використання майже квадратних пропорцій та високого контрасту штрихів дозволило досягти візуального відчуття стійкості й стабільності, а для підсилення унікального національного характеру у гарнітуру

додатково впроваджено старовинні форми українських літер «У», «ж», «к».

У результаті практичної реалізації розроблено акцидентний шрифт «Chornozem» у надсиченому накресленні Black загальним обсягом 245 гліфів. Продукт містить повноцінну підтримку кириличних та латинських систем писемності, цифри, знаки пунктуації, базові лігатури, а також розширений варіативний інструментарій у вигляді чотирьох специфічних стилістичних сетів (прямих, плавних, звичних кириличних та декоративних форм), що суттєво розширює можливості його застосування для різних видів плакатів та заголовків.

На етапі технічного забезпечення цифрового продукту у форматі OpenType визначено параметри міжлітерних інтервалів. Оптимізовано й систематизовано півапроші, а також сформовано логічні кернінгові класи для груп округлих, трикутних та унікальних гліфів, що значно підвищило якість автоматичного набору. Завдяки інтеграції у внутрішніх кутах з'єднань штрихів спеціальних компенсаційних пасток для фарби було експериментально доведено високу технічну якість та оптичну стійкість літер, оскільки такі елементи ефективно запобігають заливанню і розтіканню чорнила та зберігають чіткість складних графічних деталей як у друці, так і на екранах електронних носіїв.

Наприкінці роботи доведено практичну цінність, художню спроможність та конкурентоспроможність розробленої гарнітури через всебічне тестування читабельності, яке підтвердило її високу оптичну стійкість у великих кеглях від 20 пунктів, та успішну професійну апробацію. Виставковий плакат, текстова композиція якого повністю базувалася на шрифті «Chornozem», здобув почесну відзнаку журі на Всеукраїнському відкритому мистецькому конкурсі графічних робіт «СЛОВО і ОБРАЗ», що підтверджує повну готовність шрифту до реальної

інтеграції в сучасний український брендинг, книжковий дизайн, плакатні та акцидентні форми візуальної комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: (дата звернення: 30.05.2026).
2. Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 30.05.2026).
3. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 30.05.2026).
4. Безугла Р., Тіхонова Є. Графічний дизайн в Україні: актуальні проблеми та сучасні тенденції. Актуальні проблеми сучасного дизайну. Київ, 2025. Т. 2. С. 247-249. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/31215/1/Том%202_2025-247-249.pdf (дата звернення: 06.05.2026).
5. Ісмайлова М. С. Шрифт як основний засіб формоутворення візуально-образної мови типографіки в дизайні поліграфічної рекламної продукції періоду раннього модернізму. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Теорія мистецтва. Харків, 2016. № 5. С. 24–27. URL: <https://www.visnik.org.ua/pdf/v2016-05-04-ismaylova.pdf> (дата звернення: 06.05.2024).
6. Rentafont: шрифтовий веб-сервіс. URL: <https://rentafont.com.ua> (дата звернення: 06.05.2026).
7. Pangram : X International Competition on Fonts and Calligraphy : офіційний сайт. URL: <https://sites.google.com/view/pangram> (дата звернення: 30.05.2026).
8. Відбувся відкритий мистецький конкурс графічних робіт СЛОВО і ОБРАЗ : Косівський державний інститут декоративного мистецтва : офіційний сайт. 2026. URL:

<https://kdidm.edu.ua/instytut/novyny/vidbuvsya-vidkritij-mistetskij-konkurs-grafichnikh-robit-slovo-i-obraz> (дата звернення: 30.05.2026).

9. Скринник Н. В. Аспекти формування національної моделі сучасного українського шрифту. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Харків, 2015. № 7. С. 60–61.]

10. Іщик Т., Ганоцька В., Руденко О., Павлов В., Растворцев Д. Збройні Сили України / Armed Forces of Ukraine. Behance: портфоліо. URL: <https://www.behance.net/gallery/168206725/zbrojn-sili-ukrani-Armed-Forces-of-Ukraine> (дата звернення: 06.05.2026).

11. Grained Font | 1001 Fonts. URL: <https://www.1001fonts.com/grained-font.html> (дата звернення: 02.05.2026).]

12. Іваненко Т. О. Шрифтовий дизайн : основи. Харків : ХДАДМ, 2019. 144 с.

13. Інтерв'ю зі шрифтовим дизайнером Дмитром Растворцевим : блог Depositphotos. URL: <https://blog.depositphotos.com/ua/intervyu-zi-shryftovym-dyzajnerom-dmytrom-rastvortsevim.html> (дата звернення: 06.05.2026)

14. Шрифтові знадібки : Facebook-спільнота / засновн. М. Можина. URL: <https://www.facebook.com/groups/typeznadibky/> (дата звернення: 02.05.2026).]

15. Тітаренко Т. М. Становлення та розвиток художньої кераміки в Україні : матеріали III Сумцовських читань, м. Харків, 18 квіт. 1997 р. URL: <https://museum.kh.ua/academic/sumtsov-conference/1997/article.html?n=628> (дата звернення: 06.05.2026).

16. Шрифт бренду Ukraine NOW з'явився у вільному доступі : Читомо. 2018. URL: <https://chytomo.com/shry-ft-brendu-ukraine-now-z-yavy-vsya-u-vil-nomu-dostupi/> (дата звернення: 07.05.2026).

17. Чебаник В. Я. Графіка української мови. Рутенія. Київ : АДЕФ-Україна, 2024. 192 с.

18. Словник символів / за заг. ред. О. І. Потапенка, М. К. Дмитренка. 1997. URL: <https://studfile.net/preview/5252915/> (дата звернення: 07.05.2026).
19. Craig J., Korol Scala I. Designing with Type, 5th Edition : The Essential Guide to Typography. Watson-Guptill, 2006. 176 p.
20. Іваненко Т.О. Габузян Е. Проблеми становлення сучасних українських знаків алфавіту та їх розташування в системі Unicode. Актуальні проблеми сучасного дизайну : зб. тез міжн. наук.-практ. конф. (23 квітня 2020 р.), КНУТД. Київ, 2020. Т. 2. С. 73–75.
21. Закон про рекламу в Україні оновили: що змінилось : Головне управління Держпродспоживслужби в Рівненській області. 2023. URL: <https://www.rivneprod.gov.ua/2023/10/10/zakon-pro-reklamu-v-ukrayini-onovyly-shho-zminylos/> (дата звернення: 07.05.2026).
22. Закон України «Про рекламу» : Центр демократії та верховенства права. URL: <https://cedem.org.ua/library/zakon-ukrayiny-pro-reklamu/> (дата звернення: 07.05.2026).
23. Ковальчук Л. Хто такий шрифтовий дизайнер? : Projector Mag. 2021. URL: <https://prjctr.com/mag/typedesigner> (дата звернення: 07.05.2026).
24. Чемерис Г. Ю., Рашевська А. А., Гресик І. С. Деколоніальні практики як виклик мистецьких комунікацій в сучасній дизайн-освіті. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. № 9(17). С. 413–425. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-9\(17\)-413-425](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-9(17)-413-425).
25. Ткачов К. Шрифтовий стрибок: як розвивався шрифтовий дизайн в Україні за останні 20 років : Telegraf.design. 2020. URL: <https://telegraf.design/shryftovyj-strybok-yak-rozvyvavsya-shryftovyj-dyzajn-v-ukrayini-za-ostanni-20-rokiv/> (дата звернення: 07.05.2026).

Додаток А

БРИФ НА РОЗРОБКУ ШРИФТУ

РОЗДІЛ 1.

РЕКВІЗИТИ

Замовник:

Харківська Державна Академія Дизайну і мистецтв

Контактна особа: Тетяна Іваненко

Засіб зв'язку (пошта, телеграм, інстаграм, номер телефону, як зручніше):

Телеграм: -

E-mail: academy@ksada.edu.ua

Виконавець:

Кабанець Серафима Анатоліївна

Контактна особа: Кабанець Серафима Анатоліївна

Засіб зв'язку (пошта, телеграм, інстаграм, номер телефону, як зручніше):

Телеграм: @ElyaChan

E-mail: rokovataya@gmail.com

Дата заповнення: 21.04.2026

Підпис замовника: _____

Підпис виконавця: _____

РОЗДІЛ 2.

Питання виконавця

Інформація про компанію.

1. Про що цей проєкт? (Загальна ідея)

Розкажіть простою мовою, що ми хочемо отримати в результаті?

Ми створюємо унікальний, дуже виразний шрифт для заголовків та плакатів. Таким чином ми хочемо увійти в тенденцію до шрифтів, що спираються на історичні форми, урізноманітнити візуальний стиль академії. За основу для шрифту потрібно взяти роботи якогось митця ХХ століття, аби показати історію. Бажано - нашого викладача і так, аби це було щось чого ще не бачили на ринку графічного дизайну. Ми хочемо, щоб через цей шрифт люди бачили історію харківської школи дизайну, але у сучасному виконанні.

2. Для кого ми це робимо? (Цільова аудиторія)

Запитання: Хто буде бачити ці написи і які почуття вони мають викликати?

Відповідь: Це наші студенти, викладачі, художники та всі, хто приходить до нас на виставки. Шрифт має викликати почуття поваги до свого, національного. Він має виглядати впевнено, трохи суворо, але дуже професійно — як сама Академія.

3. Який у шрифту характер? (Настрій та емоції)

Уявіть, що шрифт — це людина. Як би ви її описали? Можливо є якісь слова-асоціації?

Це людина з міцним внутрішнім стрижнем. Вона небагатослівна, але кожне її слово має вагу. Щось дуже стабільне, глибоке і справжнє.

Слова-асоціації: Потужний, незламний, «темний» (густий у наборі), але з витонченими деталями.

4. Як він має виглядати? (Візуальні особливості)

На які деталі нам звернути увагу? Що зробить його особливим?

Великий контраст

Які пропорції ви хочете бачити у літер? Щось ближче до квадрату (низенькі) чи високі (прямокутник)

Літери будуть досить широкими, майже квадратними.

Шрифт повинен бути із засічками чи без?

Ми ще не впевнені. Хочеться побачити різні варіанти, треба глибше проаналізувати роботи...

Чи планується використання шрифту в друці?

Так

6. Що саме має бути у фінальному файлі? (Технічне завдання)

Які букви та символи нам точно знадобляться?

Нам потрібен повний набір:

- Український алфавіт (з усіма специфічними літерами як Ѓ, Є, І, Ї).
- Англійський алфавіт (латиниця) для міжнародних виставок.
- Цифри та основні знаки пунктуації.
- Декілька варіантів одних і тих самих літер (наприклад, з різними крапками над «і»), щоб дизайнер міг гратися з композицією.
- Поєднання літер, які важко поєднуються між собою в тексті (лігатури)
- Альтернативні варіанти літер, адаптовані під стару українську кирилицю (ж, з, к, ю, щ, ц)

В якому форматі потрібен кінцевий продукт?

В форматі OTF, TTF для того аби інсталювати на комп'ютер. Шрифт повинен бути таким, аби його можна було використовувати в будь-якому дизайні і не довелося возитися з проміжками між літер.

Яка ліцензія має розповсюджуватись на шрифт? (Комерційна, тільки для особистого використання, пробна, безкоштовна)

Комернційна

РОЗДІЛ 3.

Питання замовника

1. Які строки виконання роботи?

Кінцеві терміни виконання: 21.05.2026р.

2. Якого митця краще взяти як натхнення для шрифта?

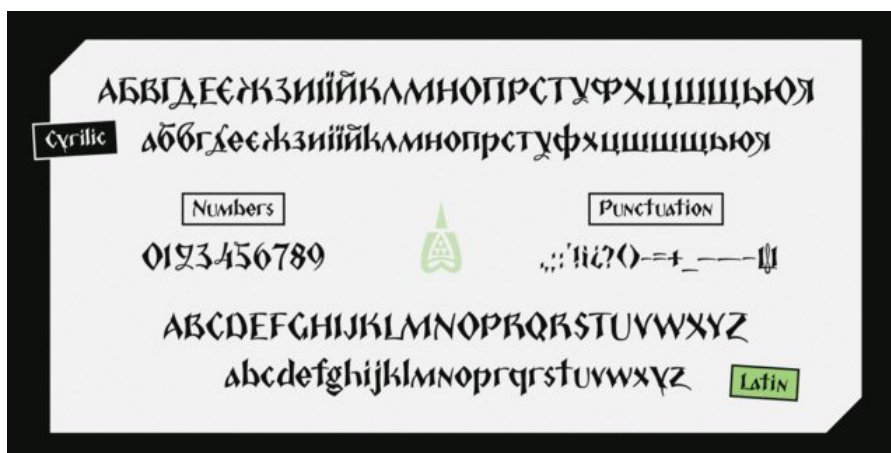
Пропоную обрати Адольфа Страхова. Він митець XX століття а також викладав в Харківській державній академії дизайну і мистетв. Важлива постать в історії українського мистецтва та плакату в тому числі, проте не надто часто згадується в літературі та дизайні. Це може привернути увагу дизайнерів до його постаті в цілому. А також шрифт буде унікальним, так як робіт які надихалися б його творчістю ще нема.

ГЛОСАРІЙ

1. **Акцидентний шрифт** — клас шрифтів для оформлення заголовків та коротких написів, де пріоритетом є візуальна виразність та привернення уваги.
2. **Антиква** — категорія шрифтів, характерною ознакою яких є наявність засічок (серіфів) на кінцях штрихів.
3. **Апертура** — ступінь відкритості внутрішнього простору знака в місцях розриву контуру (наприклад, у літерах «с», «е», «а»).
4. **Апрош** — загальна відстань між двома сусідніми знаками в рядку, що складається з їхніх півапрошів.
5. **Варіативний шрифт** — формат OpenType, що дозволяє налаштовувати такі атрибути, як вага, ширина та нахил, створюючи адаптивні написи в межах одного файлу.
6. **Візуальна комунікація** — передача інформації, ідей та емоцій за допомогою візуальних засобів: зображень, символів та тексту.
7. **Гарнітура** — сукупність шрифтів різних накреслень, об'єднаних єдиною стилістичною закономірністю формотворення.
8. **Гліф** — конкретне графічне втілення абстрактної графеми в межах певної шрифтової гарнітури.
9. **Графема** — абстрактна схема побудови знака («скелет» букви), що дозволяє ідентифікувати його незалежно від художнього стилю.
10. **Гротеск** — шрифти без засічок, що зазвичай характеризуються рівномірною товщиною штрихів.

11. **Деколонізація (у дизайні)** — стратегія переосмислення культурного спадку та звільнення візуального простору від колоніального впливу через створення автентичних національних продуктів.
12. **Засічки (серіфи)** — короткі допоміжні штрихи на кінцях основних ліній знака, що завершують його форму.
13. **Знаковий склад** — повний перелік усіх символів (літер, цифр, пунктуації та спецзнаків), які містить шрифтовий файл.
14. **Кернінг** — індивідуальне коригування відстані між специфічними парами знаків для створення візуально рівномірного ритму в слові.
15. **Конструктивізм** — художній стиль, що базується на суворому геометризмі, лаконічності та функціональній доцільності форм.
16. **Контрастність шрифту** — співвідношення товщини основних та допоміжних штрихів у малюнку літер.
17. **Лігатури** — спеціальні символи, що об'єднують дві або більше літер в один спільний графічний елемент.
18. **Насиченість** — характеристика шрифту, що визначає відносну товщину його штрихів (від надтонких до наджирних).
19. **Оптична компенсація** — система корекції геометричних параметрів літер для виправлення оптичних ілюзій людського зору.
20. **Півапроші** — порожні простори з лівого та правого боків знака, що входять до його загальної ширини та визначають відстань від сусідніх символів.
21. **Поліграма** — геометрична схема-модуль (квадрат, трикутник чи коло), що використовується для аналізу та побудови структури знаків.
22. **Типографіка** — мистецтво та техніка візуального оформлення мови за допомогою набору та верстки тексту.

23. **Українці** — люди, що визначають свою етнічну приналежність до українського народу та їх культури.
24. **Український модерн** — оригінальний стиль початку XX ст., що поєднує європейські модерністські тенденції з українською народною та бароковою традицією.
25. **Хінтування** — процес додавання технічних інструкцій до шрифтового файлу для покращення чіткості його відображення на цифрових екранах.

АНАЛОГИ ТА ПРОТОТИПИ

рис.1 шрифт Epoch YP

<https://rentafont.com.ua/fonts/epoch-yp>

рис.2 шрифт HoloS

А Б В Г Д Е Є Ж З И І
Й К Л М Н О П Р С Т
У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю Я

<https://rentafont.com.ua/fonts/holos>

рис.3 шрифт Kalyna

<https://rentafont.com.ua/fonts/kalyna>

Опитування з оцінювання дизайну шрифту (фокус-група) (Ютаты)

Файл Правка Вид Вставка Формат Дані Інструменти Додатки Розширення Справка

Пошук Меню 100% Roboto 10 B Z

рис.6 Результати опитувальника для аналізу «аналогів»

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1->

ZaOffnfsR6zuWROovzGcHYdFAvNvKcg0cQwkFuqIT4/edit?usp=sharing

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSexoQizV3uN5YZ3KYBPpy1ztruQViSi5JlA9GQcRmGtjSl4eg/viewform?usp=header>

ДОДАТОК Г. ПОШУКОВІ РІШЕННЯ

рис.1 Адольф Страхов. Обкладинка «Камінна Душа»

рис.2 Адольф Страхов. Обкладинка без підпису

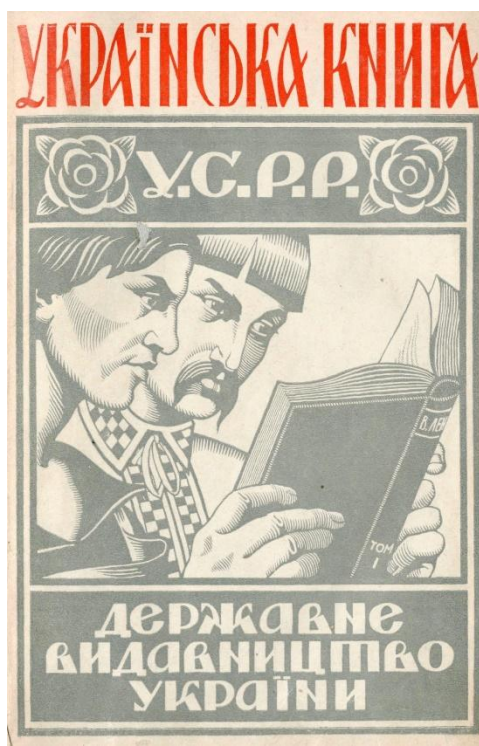

рис.3 Адольф Страхів 1923

рис.4 Адольф Страхів Харків : ДВУ, 1924

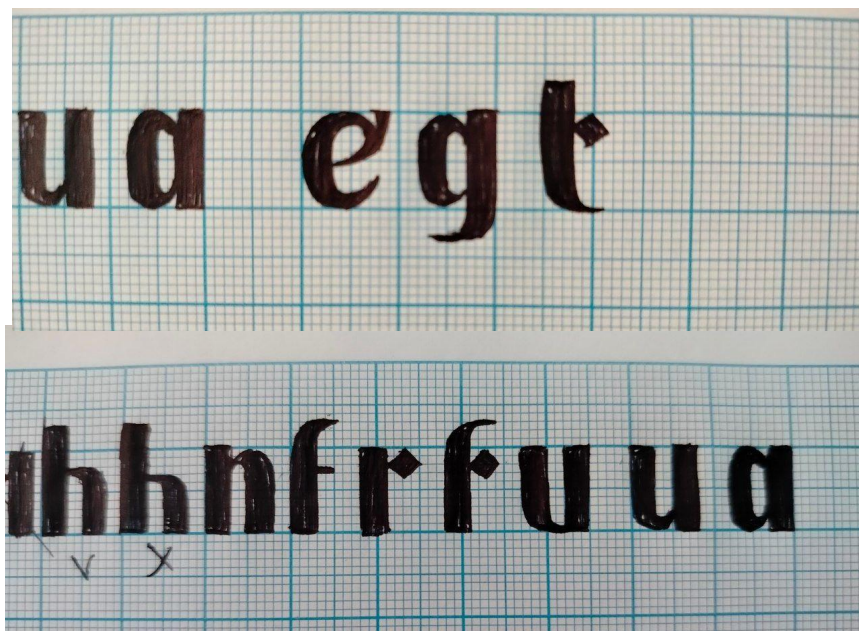

рис.5 ескізи малих літер латиниці

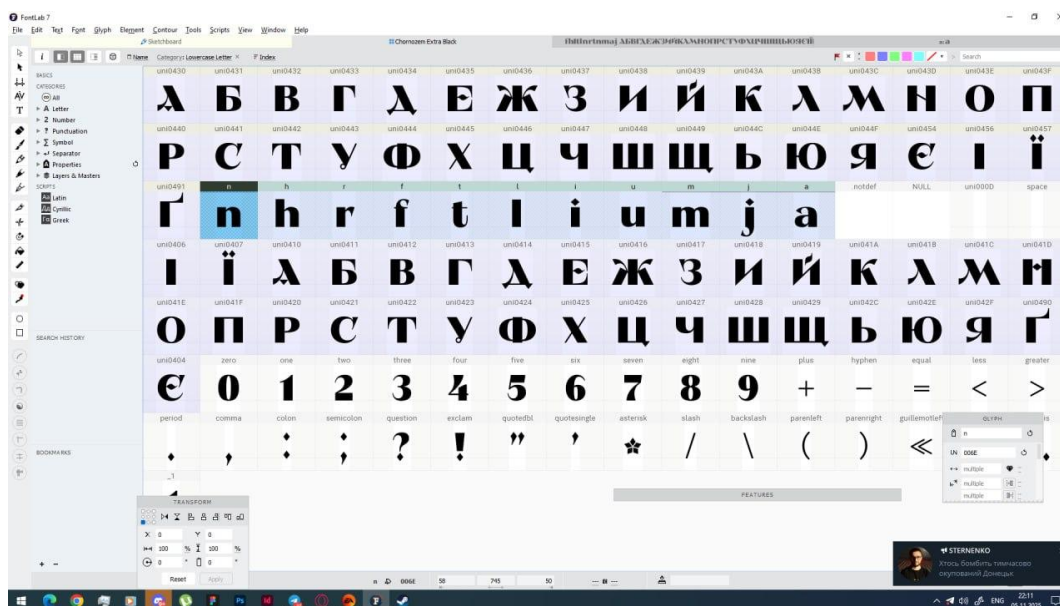

рис.6 процес дизайну шрифту

ПРОЕКТНА ПРОПОЗИЦІЯ

[illegible]